

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

CADA NÚMERO 5 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

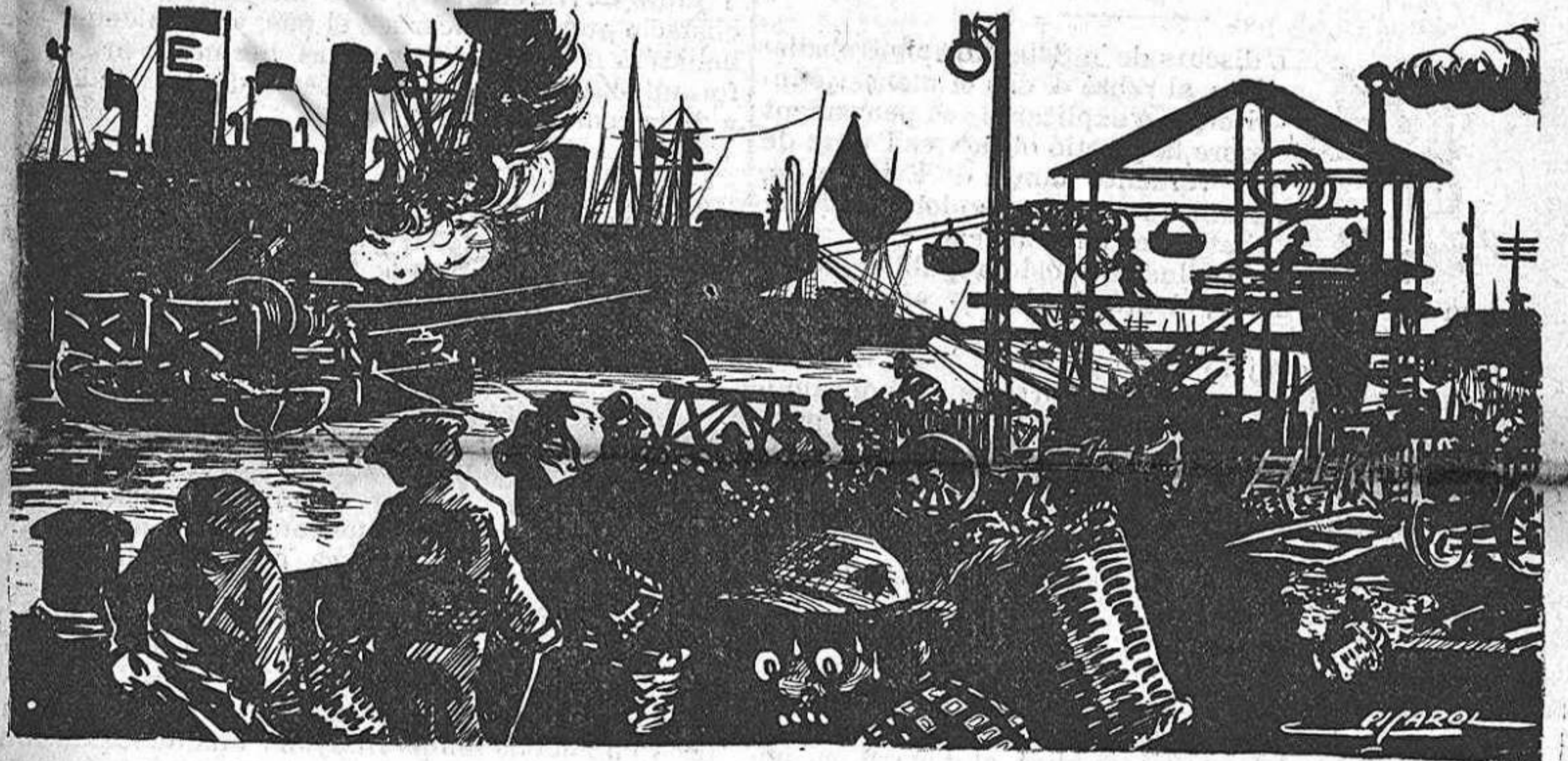
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50.—Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 2'50

«Festas» de tot l' any

El coso blanc.

El coso negre.

DE DIJOUS A DIJOUS

La visita d' en Salmerón a Lleyda y a Zaragoza sigué la prolongació del entusiasme immens que s' havia manifestat a Barcelona. Per tot arreu trobá l' insigne patrici, ab la cordial adhesió del poble, aquelles grandiosas demostracions espontáneas que sols alcansan els que simbolisan las aspiracions de la part més viva del país.

¡Y qu' hermosos, y qué varonils, y qué patriótics y qué ben informats en las exigencias de la realitat present y en els dictats de la justicia, els discursos que pronunciá l' venerable apóstol, lo mateix en la ciutat del Segre qu' en la ciutat del Ebro!... ¡Y qué conmogut el públich al escoltar la seva veu inspirada, y qué decidit y resolt a secundarlo en tot y per tot!

Aixís, armat ab aquesta forsa colossal, produhida pels dinamos de la opinió electrisada, pot anar Salmerón al Parlament a combatre l' obra reaccionaria y clerical d' en Maura, segur de desferla. Y si, a pesar de tot, s' empenyés en Maura en sostenirla per exigencias del amor propi, la tal obra sería com un mort sense enterrar. Pitjor mil voltas per ella, pel seu autor y per la salut pública.

Un síncope que sufrí l' senyor Salmerón a Zaragoza, mentres dinava ab sos amichs, sembrá la alarma en el camp republicá. Per fortuna, l' accident no tingué conseqüencias, puig no era fill de cap lesió orgánica, sino d' una causa passatjera, com era la gran fatiga que portava, que li produhí una digestió difícil.

El senyor Salmerón arribá l' dilluns a Madrit y, dos días després, ó siga dimecres, se presentava en el Congrés de Diputats, més fort y animat que may.

Ha tingut ja principi la segona legislatura. A la reunió de la majoria que precedí a l' obertura de las Corts, no hi comparegué en Villaverde,

L' esmolet

Esmolant las navajas per' afeytar al país.

Y arribem al *coso blanch*, una de las notas més negras de la darrera bacanal cursi-regidoresca.

¿Es possible que un ajuntament fill del poble y pel poble elegit, hagi tingut la osadía de tancar el Parch, l'únic jardí que 'ls vehins de Barcelona tenen pel seu esbarjo?

¿Y per qué ha sigut tancat el Parch? ¿S'ha obehit al ferho a algún ideal noble ó benéfich? ¿Hi havia 'l propòsit de realisar, á favor d'aquesta clausura, un acte grandios ó trascendental?

Res d'aixó. El Parch va quedar tancat tot el diumenge, pura y simplement pera que un industrial pogués ferhi un negoci bárbaro, á cambi—*al parecer*—d'unas quantas pessetas que ni alcansarán pera reparar la destrossa que las clases privilegiadas van fer en aquells jardins ab las sevas botas de xarol.

Ni més ni menos. Perque un caballer particular tingué ocasió d'omplirse las butxacas, perque poguessin lluhir els seus trajos nous unas quantas bonas senyoras y otras que no ho son; perque quatre regidors poguessin empastifar de paperets y serpentina el nostre únic jardí públich, l'Ajuntament republicá va permetre que 'l Parch de Barcelona quedés tancat durant tot el passat diumenge.

Y mentres els senyors se divertían, molts d'ells sense haverlos costat res, el poble, el pobre poble que ab las sevas suhadas ha pagat el Parch, s'havia d'estar á fora, clavat darrera de la reixa, mirant com els seus representants, demócratas de boquilla, ben repapats en carretillas á cárrech del presupost municipal, fanfarronejavan entre gomosos y senyoras cloróticas, rihent y burlantse de la miseria.

¡Bé us porteu, senyors de la majoría, bé us porteu! Pero ja qu'heu comensat, acabeu la vostra obra, que un fet com aquest no mereix que se 'l olvidi. Proposo que aquells famosos lletreros que á dins del Parch va fer posar en Riús y Taulet, quedin desde ara endavant modificats en aquesta forma:

«Siendo estos Parque y jardines propiedad de todos los ciudadanos y habiendo en el Ayuntamiento mayoría republicana, el buen pueblo barcelonés fué expulsado de ellos por sus propios concejales, para que unos cuantos señores pudiesen divertirse con toda comodidad y holgura.»

UN OBRER REPUBLICÁ.

EL SANEJAMENT DE LA MONEDA

L' un volia sanejarla pel sistema *rabular*, en el qual sembla que 'l rabe hi fa un paper molt brillant.

L' altre, al revés, preferia el método *napular*, que té com ja 's pot compendre, per primé ingredient els naps.

Y deya 'l Omsa (el dels rabes):

—Si 'l meu plan es acceptat, en menos de quinze días sanejo de cap á cap tanta moneda com surti, desde la *perra* d' arám hasta la trista pesseta encunyada l' any passat.

Pero á n' aixó replicava en Villaverde (el dels naps):

—D' aprobarse 'l meu plan, juro que á Espanya no hi quedaré cap moneda que no valgui lo que dú marcat á baix, tant si es pesseta llegítima, com si es duro sevillá, com mitja andola de llauna com ralet de metall blanch.

—¿De quíns medis pensau váldeus per fé un miracle semblant?

—Y vos ¿per quíns camins raros aneu á sortir del pas?

—¿Jo? Senzilla es la recepta. Compraré la mar de franchs ab moneda de la nostra, y quan ne tingui un bon sach els faré portá á la plassa y 'ls concediré á la par á tots els que 'n necessitin pel seu trálich comercial.

—¿Sou més ignocent que 'ls musclos!

El meu plan sí qu' es sensat y ab fonaments ben científichs.

—¿Me 'l podríau explicar?

—¿Per qué no?... Veyeu qué us sembla.

O adquirintlo en el mercat ó per medi d' un empréstit, faré un acopi important d' or del més bonich que corri y, previament encunyat en forma reglamentaria, el repartiré als estanchs á fi de que al tornar cambi el v'jin fent circular.

—¿Quí la bestiesa més grossal

—Més ho es la vostra, company.

—Desde luego us asseguro que ab lo que m' heu explicat, no sanejau la moneda ni en quaranta grossas d' anys.

—Y jo, sense por d' errarme, us dich desde aquest instant que ab la vostra poca solta no la podreu sanejar ni en vint do zens de sigles.

—Sou un tonto rematat.

—Y vos un verdader bútxara que no sabeu ni sumar.

Entaul da la polémica en aquest *trófrat*, fácilment pot suposarse que va anarse complicant.

L' un tussut ab els seus rabes, l' altre aferrat als seus naps, Deu sab el galimatias que á l' fi s' hauría armat, si per sort un día al vespre, cansats de tant disputar, no haguessin els dos compares fet solemnement las paus, acordant dels dos sistemas formarne un sol que, abarcant el procediment dels rabes y el procediment dels naps, resultés un remey práctic d' infalibles resultats.

Un cop resolta la fórmula, crida en sense tardar á la desdixada Espanya.

—¡Vaja! Al últim hem trobat la manera més segura de salvarte, sanejant la teva pobra moneda.

—¡Ay, amichs meus!—va exclamar la infelís:—Creyeu que ho sento, pero heu fet un xiquet tart.

—¿Per qué?

—Perque de moneda fa días que no 'n tinch cap.

C. GUMA

Sobre la guerra

A guerra es horriblement espantosa; pero tant com ella ho es la preparació de la guerra, ó sigui la pau armada.

La guerra es un mal agut. La pau armada es una dolencia crónica.

La guerra sega vidas y més vidas, derrama raudals de sanch, sembra la destrucció y la ruina en las comarcas per ella assotadas. La pau armada es la miseria de las naciones, y porta aparellada la carestia de la vida, y ab ella la pobresa del organisme humá, l' anémia y l' aniquilament continúos, á raig fet, de un número incalculable de individuos. Tant quant més ferro 's posca en las mans dels soldats, menos ferro conté la sanch dels treballadors.

Temps enrera la *Contemporary Review* publicava un treball dels eminents publicistas M. M. Blokh y Dillon sobre 'l cost de 'l actual pau armada y especialment sobre lo que costaría una guerra en la que s' hi emboliquessin las cinch grans potencias d' Europa.

Diuhem aquells senyors que 'l sosteniment dels exercits permanents y de las marinas d' Europa importa en l' actualitat més de 5 mil milions de pessetas de interessos del deute contret pels respectius paissos pera mantenir sos armaments. A partir del primer día en que 's movilissin las forsas de las cinch grans potencias, el sosteniment dels exercits de mar y terra costaría 105 milions de franchs diaris, ab més 5 milions pera sostenir á las familias dels soldats, de manera que si la guerra durés sols un any s' hauría gastat la suma fantástica de 43 mil milions de franchs.

Y tot aixó hauría de sortir, com surt també 'l sosteniment de la pau armada, de la suhor dels que treballan.

Ara compendran que sufreixin escassés y miseria havent de subvenir á una carga tan espantosa.

Sols una nació á Europa se sab entendre sobre aquest particular, y es aquesta la República suíssa.

Sense colonias ni ambicions, se limita á estar sempre preparada pera la seva defensa. Té á tal objecte un exercit tan poderós com barato. El componen tots els ciutadans hábils pel maneig de las armas, els quals, essent soldats, no deixan per aixó de ser sempre ciutadans.

Son presupost de Guerra apenas ascendeix á 3 milions de pessetas, y no obstant, en cas de ne-

cessitat en sols dos días pot posar 100 mil soldats instruhits sobre las armas, quedant'hi altres 100 mil com á reserva, y per fi 'l contingent de la milicia que ascendeix á 270 mil homes.

Tots els joves suíssos aprenen á ser bons tiradors, y no existeix un poble, per petit que sigui, sense una Associació de tiro voluntaria.

El servey militar es obligatori desde 'ls 20 als 32 anys. En el primer any la permanencia en las filas es sols de 45 días, y en els anys següents de 16 días no més.

Els soldats conservan las armas y 'l uniforme á casa seva y son responsables de son bon estat. Anualment els delegats del govern passen revistas de inspecció molt rigurosas.

Totas las naciones podrian estar organizadas com Suíssa si limitessin sas ambicions á la seva única y exclusiva defensa interior. Pero no es aixís per desgracia: las unas per las otras s' arman amensadoras y totas juntas s' empobreixen y s' arruinan.

Perque la ciencia inventa cada día nous y poderosos medis de destrucció, y cada una frisa pera ser ella la més adelantada.

El gran Zola creya que la ciencia mateixa ab sos invents mortíferos acabarà per ser la matadora de la guerra.

Sobre aquest particular traduhí sas visióes generosas en una página hermosíssima, en la qual descriu 'l última batalla.

Ab ella aném á posar fi al present article.

Parla 'l mestre:

«¡Ah! ¡L' última guerra! ¡L' última batalla! Sigueren tan terribles que 'ls homes han romput pera sempre més las sevas espasas y 'ls seus canóns... Era 'l comens de las grans crisis socials que acaban de renovar el mon, y jo he sabut aquestas cosas per boca de sers qual rahó s' havia entenebrit á consecuencia del xoch suprem entre las naciones.»

«En la delirant crisis dels pobles, quan ja portavan en las entranyas la societat futura, una meytat de 'l Europa se llansá sobre 'l altra, y 'ls continents seguiren y las equadras toparen sobre tots els mars, pera la dominació de las ayguas y de la terra. Ni una nació quedá descartada: encadenadas las unas á las otras, dos exercits inmensos entraren en línea de combat, enardits per furors ancestrals, re-solts á aniquilarse, com si en els camps buyts y estérils, entre dos homes ne sobrés un...»

«Y 'ls dos exercits inmensos de germans enemichs se trobaren en el centre d' Europa en espayosas planuras ahont mils de sers podian estrangulare. En lleguas y lleguas las tropas se desplegaren, seguidas d' otras tropas de refrech, formant un tal torrent d' homes, que la batalla durá un mes seguit. Cada día hi havia nova carn humana pera las balas y las bombas. No 's preñan ni tan sols el treball de recullir els morts. El pilot formava montanyas de trassas de las quals regiments nous, invisibles, venían á ferse matar. La nit no deturava 'l combat, y la degollina continuava entre las tenebras.»

«El sol á cada una de las sevas auroras, iluminava mars de sanch: un camp de matansa en el que l' horrenda cullita amontonava 'ls cadáveres en pirámides altas, molt altas... Per tot arreu brillava 'l llamp: cossos d' exercit enters desapareixían com arrebatats per una centella.»

«Els combatents no tenian necessitat de aproximarse ni de veure's: el canóns matavan de 'l altre»

Colombófila ministerial

—Tan bon punt tingui aprobat el conveni ab el Vaticá, obro las gabias, y já volar tothom!

costat de 'l horisó, tirant bombas qual explosió arrasava hectáreas de terreno, asfixiava, envenenava. Desde 'l mateix cel una porció de globos llansavan projectils incendiant las ciutats al pas. La ciencia havia inventat explosius, má juinas capassas de portar la mort á distancias prodigiosas, de tragarse bruscamet tot un poble com en un terremoto... ¡Y quína monstruosa matansa en la nit de aquella batalla gegantina!

«Ja may semblant sacrifici humá havia fumejat dessota 'l cel. Més de un milió d' homes jeyan allá en els espayosos camps devastats, al larch dels rius, al través de las praderas. Se podía caminar horas y horas, días y días trobant sempre soldats morts, ab els ulls oberts en rodó, clamant la bojería humana per sas bocas buydas y negras.»

Y aquella sigué 'l última batalla, y de tal manera 'l espant gelá 'ls cors, que al despertar de la atraó borratxera, compregué tot el mon que la guerra no era ja possible, vensut per la ciencia omnipotent, soberana, creadora de vida y no de mort.»

La visió del gran novelista, sembla talment una evocació de una realitat més ó menos próxima.

No bastan la serenitat de la conciencia ni la forsa de la rahó per exterminar al monstre. Sols la guerra matará á la guerra.

P. DEL O.

N detall del viatge regi á T-rnel.

«A la recepció en el Ayuntamiento acudieron la mayoría de los alcaldes de la provincia, muchos de los cuales se arrodillaban frente al trono. Hubo uno que se arrodilló y se santiguó.»

Vels'hi aquí un *intelectual*. Perque ja saben que 'ls qu' están per la monarquia son els *intelectuals*.

En la festa inaugural del Patronat pera combatre la tuberculosis, hi va ficar cullerada el bisbe xich, ó sigui 'l doctor Cortés, ponderant el caràcter religiós de aquesta obra humanitaria.

Y 'l arcalde Lluch va confirmar plenament aquesta apreciación, reputant com á molt religiosa 'l empresa del Patronat y prometentli en nom de 'l Ajuntament una subvenció anual de 60 mil pessetas.

Suposém que aquestas 60 mil pessetas s' esmer-saran íntegramet en medis terapéutichs, higienichs y alimenticis, sense que se 'n distregui ni una en actes de caràcter religiós.

D' altra manera 'l Ajuntament de Barcelona sería molt tonto de afuixarlas.

Podrán ser molt religiosas, particularment, algunas de las personas que més han contribuit á la fundació del Patronat; fins podrán creure, si volen, que ab la seva filantropía s' farán mereixedors de obtenir en 'l altra vida 'l eterna benaventuransa.

Pero caldrá que limitin á n' aquests sentiments íntims las sevas aspiraciones religiosas, guardantse molt de fer obra de sectarisme, ab 'l excusa de practicar la beneficencia.

D' altra manera 's diría que realisan una indigna mistificació.

Per altra part fa riure 'l afany que demostra la Iglesia per influhir en totas las instituciones, per més agenas que siguin al seu ministeri espiritual.

¿Que per ventura la tisis se cura ab aygua beneyta? ¿Que per ventura els que sufreixen tan horrenda malaltia s' alivian ab oracions, misas y novenas?

Cabalment el contingent de tísichs ja massa considerable, aumentaría encare si s' tothom practiqués ab tot rigor certas imposicions de la Iglesia, com el dejuni, l' abstinencia, la mortificació y fins el descuyt y la bruticia que son la gala obligada de un bon número de comunitats religiosas.

La Iglesia, ab las picas d' aygua beneyta, ahont tothom hi suca 'ls dits per bruts que 'ls tingui, y ab la costum que sosté de fer besar imatges, estolas y altres ornamentals, está en condicions de convertirse en una efíca propagadora de la tuberculosis.

Ja veu el Doctor Cortés com una cosa son las prediccions y un' altra molt distinta 'ls actes.

Si la Iglesia vol contribuir de bona fé á 'l empresa humanitaria de combatre la tisis, no té més remey que reconciliarse ab la Ciencia positiva: treure dels altars á Santa Rutina y posarhi en lloch seu á Santa Higiene.

A Ricla (Aragó) van crusarse dos trens: el de 'n Salmerón y 'l del rey.

Era de nit y no obstant, van brillar en 'l espay, com tres llampechs, tres crits que sintetisan las esperansas de la nació:—«¡Visca Salmerón!» «¡Visca Espanya!» «¡Visca la República!»

Els del tren regi dormían. Els del tren republicá estavan desperts.

A Odessa (Russia) va ser recullida una bomba explosiva poch moments avants de passar el tren en que 'l Czar se dirigía á aquella ciutat á revistar unas tropas expedi ionarias.

No totas las pagas vencen per Sant Joan. Ni totas las bombas cauhen á Port Arthur.

Segons els rumors que circulan respecte al tractat franch espanyol sobre 'l Marroch, ens han amagat 'l ou en tota regla.

Sembla á primera vista una gran cosa que se 'ns reconeixin las possessions que tenim en la costa de Africa, y que se 'ns senyali una sona de influencia que arribará fins á Tànger.

Pero en cambi se 'ns obliga á neutralisar Ceuta, y á no reformar poch ni molt las actuals fortificacions.

Es a dir, se dona una petita satisfacció a la nostre vanitat i se 'ns desarma completament.

A la romeria de Santaya (Lugo) va haverhi una batussa de la qual no resultaren un mort i alguns ferits graves.

El rífenyos del clericalisme si volen aprendre compostura i morigeració deurían venir a las brenadas del Coll, i 'ls republicans els hi ensenyarian de tenirne.

L' Avi Brusí que tanta brometa volfa fer ab motiu de la estancia de 'n Salmerón a Barcelona, va donar una tremenda relliscada.

En efecte: va reconeixre que 'n Salmerón era un gran general i que las masses republicanas de Barcelona formavan un gran exercit, pero que ni l' exercit ni 'l general tenian Estat major, tot lo més uns quants furriels.

Podriam replicarli qu' en pitjor situació que 'l partit republicà, 's troba a Barcelona 'l partit maurista. Aquest sí que no té exercit, ni tant siguera furriels. No té més que una colla de ranxeros. Y no precisament per coure el ranxo, sino per cruspirse'l, a la primera ocasió que se 'ls ofereix.

De totes maneres l' exercit republicà conduhit per furriels, com suposa l' Avi Brusí, tantas quantas vegadas ha pres part en las llytats electorals, ha destruhit en formidable riuhada, la resclosa que pretenia construir el Sr. Baró, acumulant tots els elements de la reacció, del clericalisme, y del capitalisme.

De modo que si en lloch de furriels, contés el partit republicà ab un Estat Major, de tota la farda reaccionaria no 'n quedaria res.

Res enterament: ni la boria d' estám de la barretina del Avi Brusí.

Cantonalisme maurità. Al acte de rebre a 'n Salmerón a Zaragoza, no hi assistí un sol policia, haventse permés que 'ls republicans ostentessin banderes y pendons ab la més completa llibertat.

En cambi a Barcelona l' ostentació de insignias no sigué permesa.

Y al arribar en Salmerón a Madrid l' estació y 'ls seus alrededores estavan presos militarment per la policia.

Per cada poble un temperament gubernatiu distint.

Vamos a veure, qu' es en Maura: un governant ó un arlequí?

En Silvela va assistir, en calitat de diputat ras, a la reunió de la majoria.

¿Pero no deya que s' havia retirat de la política? Sí, senyor; no canta; pero guarda 'l compás.

Fa com aquells vells impotents, que quan no poden menjar per falta de dents, ensuman.

¿Qué diu? ¿Que Fransa y Espanya acaban de fé un tractat?... ¡Ave María puríssima! Comensém a tremolar.

Com sentís rumor de llores, vaig preguntar: ¿Y aixó, qu' es? Y un bon senyor va respondrem: Que avuy el Congrés s' ha obert.

En cert lloch hi ha un municipi qu' en compte d' administrar, s' entreté organisant juergas y fent gasto de xampany.

—Jo sanejo la moneda. —Més bé la sanejo jo... —Y 'ls franschs, res; sense enterarse dels plans dels sanejadors.

Si la Rambla era una vinya de rahims fenomenals, ara que ja tots son fora, ¿pot saberse quí ha vremat?

L. WAT

Caballers: Rok, A. Roca Coll, P. Presillas, Manuel Opf, M. Serrapiñana, Un de la pocarroba y Llonguet: No hi entorban gens.

Caballers: Bonavida, Joseph Gorina Roca y Enrich Doménech: Requetebien.

Caballer: J. S.: Gracias pels envíos.—Xech de Liansá: Pobre, es molt pobre tot aixó.—J. G. y T.: Si arriba a temps, anirá.—J. Bach: ¡Quinas ganas de perdre temps! —Quimet: Farém els possibles d' inquirir.—J. Montabli: Entra en carter; sense compromís.—Joseph Ventura: ¡Quina brometa! —A. P. y J.: Ab constancia ho arribará a fer bé. ¿Per qué no escriu algo patriótic, vostre que ho sent ab tanta intensitat?—Ll. P. y T.: El pensament es bó, la métrica justa, pero l' accentuació pessima. La poesia, quan no es modernista, ha de ser musical. La que 'ns envia es sorollosa y res més.—J. Costa Pomés: Rebut y... com sempre.—J. Torrent Siurena:

Obrer no s' escriu ab h, home de Deu!—Antolí Boadas Ribot: Aixó de rebullir el sang es un disbarat.—Francisco Torné: Potser sí.—J. Moret de Gracia: Aceptém.—S. Roig y Ribas: Es de la banda del magre.—T. Rusca: No 's precipiti ab aixó dels difunts... que no hi hauria lloch al cementiri per tanta morta.—Héros: Mucha planeta y poch volúm.—Felix Gana: Veurem d' arregarne alguna cosa.—Joseph O. Segura: No 'ns podem entretenir en arreglar deficiencias, que diu vosté.—T. Rusca: Es flauzet.—F. S. y A., J. T. y F., Als Piteus, R. F., A. R., María, D. S. C., A. R. y V., P. V., E. C., J. P. O., y M.: Sentím moltíssim no poderlos complaure. Las cartas no s' insertan per varias rahóns.

El Congrés de Roma

L' espay que haguérem de dedicar a la visita feta a Barcelona per 'l ilustre jefe de la Unió Republicana, fou la causa de que no donguessim compte, en nostre passat número, del Congrés Uirepensador de Roma, segons las impresions de nostre íntim amich D. Odón de Buén, que 'ns dispensá 'l honor de representarnos. Pero may es tart pera consagrar un recort, si suquera siga breu y concís, a un aconteximent tan memorable.

Ans que tot, aquí va la

Carta de l' Odón de Buén

Barcelona 5 Octubre de 1904.

Sr. Director de LA CAMPANA DE GRACIA.

Estimado amigo y correligionario: Acepté con honor la representación de su popularísimo semanario en el Congreso de Roma.

Podemos estar satisfechos cuantos hemos contribuido a la brillantez de aquella trascendental manifestación de la Ciencia y de las Democracias, en frente del poder absurdo del Papado. El éxito ha superado a todos los cálculos.

España, especialmente, ha demostrado sus energías liberales regeneradoras, asombrando a los que la creían feudo del clero y captandose universales simpatías.

Satisfecho de haber cumplido con el encargo que muchas é importantes entidades, entre ellas su periódico, me confiaron, a todos doy las gracias y a todos deseo que sean pronto una realidad salvadora las esperanzas que el Congreso de Roma nos ha hecho concebir.

Suyo muy afectuoso,

ODÓN DE BUÉN.

Carta d' en Salmerón (1)

Un'altra de las representaciones que tingué 'l senyor de Buén, fou la del senyor Salmerón, consignada en una carta que transcribim autógrafa:

Querido Odon: Vine aquí muy necesitado de descanso y no he logrado reponerme enteramente, porque al comenzar a tomar estos baños termales cogí un enfriamiento, que si por mi vigorosa resistencia no ha tenido gravedad, me ha producido pertinaz molestia. Por eso no le contesté oportunamente. Hacer un trabajo sobre Principios de la Moral científica en las condiciones en que he estado y aun estoy, sin libros ni notas de mis estudios y, por añadidura, con la premura de tiempo con que Vd. me lo ha pedido en carta que recibí el 11, era materialmente imposible; habría tenido que ser como un artículo de periódico, indigno de la devoción y transcendencia del asunto y del Congreso. Deseo a ustedes feliz expedición y gran éxito. Hago fervientes votos por que el Congreso de Roma encarene fuerza y difunda la Luz que necesitan, señaladamente los pueblos latinos, para emancipar la conciencia de absurdas y deprimentes imposiciones dogmáticas. Salude en mi nombre a los honorables representantes de la Asamblea, rogando me tengan por asociado a su empresa bienhechora de emancipación y de cultura. Afectuosos recuerdos de mi familia para la suya y le abraza cordialmente su entrañable amigo N. SALMERÓN. Espero verle a usted de vuelta de su viaje a Roma. Saldaré para Barcelona el 23 ó 24; y estaré ahí hasta el 1.º de Octubre.

El Congrés

Veus aquí ara, rápidamente puntualizada, la Crónica del Congrés:

(1) Querido Odon: Vine aquí muy necesitado de descanso y no he logrado reponerme enteramente, porque al comenzar a tomar estos baños termales cogí un enfriamiento, que si por mi vigorosa resistencia no ha tenido gravedad, me ha producido pertinaz molestia. Por eso no le contesté oportunamente. Hacer un trabajo sobre Principios de la Moral científica en las condiciones en que he estado y aun estoy, sin libros ni notas de mis estudios y, por añadidura, con la premura de tiempo con que Vd. me lo ha pedido en carta que recibí el 11, era materialmente imposible; habría tenido que ser como un artículo de periódico, indigno de la devoción y transcendencia del asunto y del Congreso. Deseo a ustedes feliz expedición y gran éxito. Hago fervientes votos por que el Congreso de Roma encarene fuerza y difunda la Luz que necesitan, señaladamente los pueblos latinos, para emancipar la conciencia de absurdas y deprimentes imposiciones dogmáticas. Salude en mi nombre a los honorables representantes de la Asamblea, rogando me tengan por asociado a su empresa bienhechora de emancipación y de cultura. Afectuosos recuerdos de mi familia para la suya y le abraza cordialmente su entrañable amigo N. SALMERÓN. Espero verle a usted de vuelta de su viaje a Roma. Saldaré para Barcelona el 23 ó 24; y estaré ahí hasta el 1.º de Octubre.

Sessió inaugural solemníssima ab assistència de més de 5 000 representants, d' ells 800 de Fransa, 210 d' Espanya, 100 d' Inglaterra y 'ls Estats Units, y 50 d' Alemania. Vintisis nacions tenian representació en l' acte.

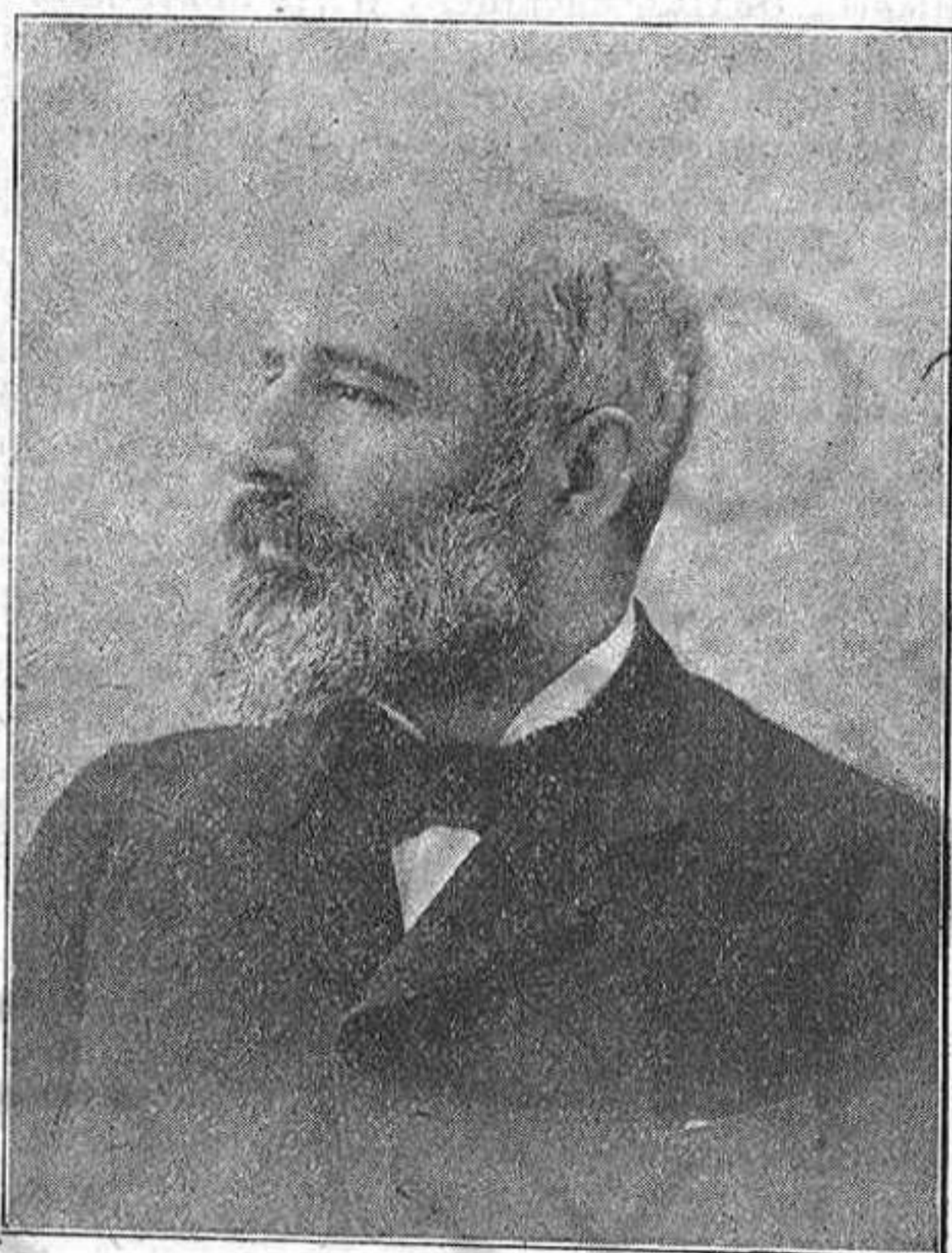
Ovació indescriptible al gran sabí alemany Ernest Haeckel. Lectura de la carta del eminent Berthelot, acullida ab una ovació extraordinaria. Lectura successiva de las adhesions dels Presidents d' honor del Congrés, aplaudidas ab gran entusiasme.

Discursos inaugurals de Sergi, ilustre professor de la Universitat de Roma, president del Congrés y del socioloch belga Furnemont, secretari general.

Terminada la sessió inaugural, el Congrés en pes se dirigeix a la Porta-Pia (per la que varen entrar els italians a Roma) produhintes una manifestació imponent. Furnemont arrebata al auditori ab un fogós discurs.

En la sessió primera 'l diputat francés Hubbard llegeix la seva Memoria sobre las relaciones diplomáticas ab el Papa. Es un treball lluminosíssim y molt radical, saludat ab estrepitosos aplausos.

Durant la lectura fa la seva entrada solemne la nutrida delegació espanyola. Hubbard, interrompent la lectura de la memoria, saluda en castellà y ab gran eloqüencia a la Espanya nova, fa veure la transcendencia d' aquella manifestació espanyola contra 'l Papat y abraça a Fernando Lozano y a Odón de Buén. La ovació dura llarga estona.

FERNANDO LOZANO

Fernando Lozano es proclamat president de la sessió y pren assiento en la taula en nom de las donas lliurepensadoras d' Espanya, D.ª Belén Sárraga de Ferrero.

El discurs de Lozano, la primera maytat en francés y 'l final en espanyol, es una briosa condemnació del Papat, a l' honra de la Ciencia y una esperansa de que Espanya, lliure del clericalisme, influirà poderosament en el progrés humà.

Se llegeix a continuació la hermosa Memoria del diputat belga Lorand, sobre l' Estat y la Iglesia. Cita en las conclusions, com a model, la Constitució de Méjich y las sevas lleys de Reforma. Aboga per l' absoluta separació y perque, un cop separada la Iglesia, siguin sotmesos els eclesiásticos a una rigurosa vigilancia al objecte de que may puguin sortirse de la seva missió.

Aquesta memoria dona peu a acalorats debats: intervenen en la discussió totes las tendencias radicals, inclús els anarquistas. Parla en termes de concordia Belén Sárraga, y 'l seu discurs produheix verdader entusiasmes. Tota els periódicos de Roma estigueren unánims en declarar que havia sigut una nota brillantíssima y 'l éxit major d' aquell día.

En la sessió següent, l' insigne Sergi llegeix la seva ponencia sobre l' Ensenyansa laica, quals conclusions en contra de la ensenyansa congregacionista son molt aplaudidas y aprobadas per unanimitat.

Es així mateix molt aplaudida y aprobada una Declaració de Principis, que llegeix F. Buisson, l' eminent pedagog francès, director general d' Ensenyansa primaria. Se n' aproba igualment un'altra, breu y molt ben pensada, del Delegat de la Imprempta Nacional francesa.

En la sessió de clausura s' acorda que s' organisi un Congrés a París para 'l 21 de Septiembre de 1905, y 'l següent, que será una imponent manifestació de tot el radicalisme d' Espanya y América, que 's reuneixi a Barcelona en l' any 1906.

Com a actes externs se celebrá una herenada en las ruinas del Palatí, ab assistència de milers de congressistas. Allí parlaren representants de tots els païssos, havent obtingut una gran ovació D.ª Angeles López de Ayala.

Tingué efecte un meeting organiat per la Joventut Republicana de Roma, y un vermouth en honor dels republicans espanyols, que estigué animadíssim, y en el qual se pronunciaren fogosos discursos per espanyols y italians.

Autógrafo de Haeckel

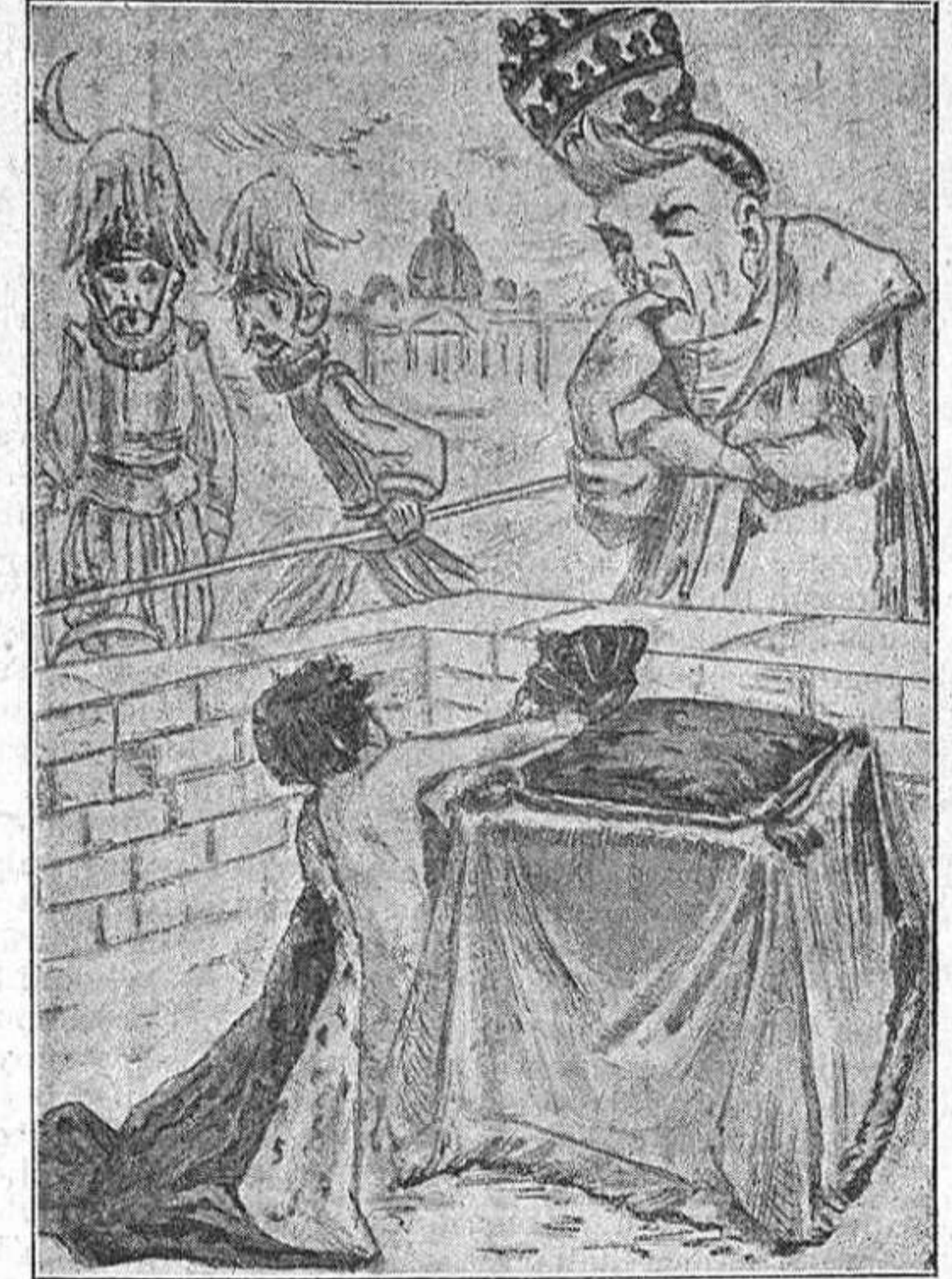
Drucksache.

Ernst Haeckel

En el Hotel Germania, ahont s' hostatjavan gran número de congressistas espanyols, se celebrá un banquet, al que hi assistiren M. galhaes Lima, Furnemont, Huart, director de La República, de Perpinyá, y altres. Haeckel, Denis y Sergi, enviaren un carinyós saludo als congressistas, lamentant no poder assistir al banquet, per estar convidats a casa del célebre Moleschoff.

En resum: el Congrés fou una imponent manifestació contra 'l Papat. El Vaticà tingué tancadas sas portas durant la celebració del Congrés. En cambi, Roma, Italia en pes, obrí sos brassos als delegats del mon enter.

Doném un facsímil d' una curiosa tarjeta postal que tingué gran acceptació entre 'ls congressistas.

Entre 'ls congressistas catalans, qu' eran numerosíssims, hi figuren: Boill, el popular diputat per Figueras; Jordá, arcalec de la republicana capital ampurdanesa; Odón de Buén, Aguiló, Orobít, Ferrer, director de la Escola Moderna; Frederich Brú, ex diputat a Cortes; Angela López de Ayala; Blavia, Neach y Rauret, de Lleida; l' arcalec de Barbará, Miravillas; Cabot, de Mataró; Colominas, Francés, Blanqué y Cardona, de la Barceloneta; Zurdo Olivares y la seva filla; Litran, de Reus; Bertrand, del Seté Districte; Esteve, de la Casa del Poble; Leonard, Gardó y Amat, de la Comissió organitzadora; Agostini, de Tarragona; Costa, del Poble Nou; Pol, d' Hospitalet; Canals, Serra y Bonsoms, de Molins de Rey; Baduell, de Sant Feliu; Boada, de Palamós; Esteve, de Sans; Xercavius, Ferrando y Alsina, de Sabadell; Solé, d' Artasa de Segre; Aguenod, representant dels espiritistas; Gutiérrez, de la Dreta del Ensaxne, y alguns altres que sentim no recordar.

L' esperit de l' Assamblea

Está sintetisat en el següent document, que fou lleigit y saludat ab unánim entusiasme en la sessió inaugural del Congrés.

Carta de Berthelot

Envío 'l meu saludo al Congrés del lliure-pensament de Roma, y als seus membres mos vots ardents per l' éxit de l' obra, com també per sas personas. La celebració del Congrés del lliure-pensament en Roma es una senyal dels temps, perque Roma ha sigut el centre de la opressió de la ciencia y del pensament durant mes de quinze sigles. En ella 's trobava certament el pou del abisme anunciat per 'l Apocalipsis, de ahont eixien els pestilents vapors de la superstició, del fanatisme y de la Inquisició, fomentats per la teocracia. Apoyada en las milicias monacals y congregacionistas s' esforzá en mantenir eternament als homes baix la dominació de la doble espasa espiritual y temporal. En nostres días mateixos hem vist a París a un dominich reclamar la intervenció del bras secular desde dalt del púlpit de nostra metròpoli. L' Italia ha sofert mes que cap altra nació las presions de la Iglesia en l' Edad Mitja, y mes encare en la Moderna, quan las lliures desenvolvoluras del pensament y la ciencia en l' época del Renaixement, foren ofegats en son claustre matern per el Papat.

Fumeja encare la foguera de Giordano Bruno y 'l proces de Galileo may podrá olvidarse perque fou la condemnació solemne de la ciencia ma'eixa en nom del dogma y las Sagradas Escrituras. Aquí mateix, a Roma, l' opressió clerical no ha deixat d' exercirse fins al día en que la Italia ha pres possessió de la seva capital temporal. Es, per consegüent, una empresa justa y digna, saludable para 'l género humá, la que aquí 's ha reunit para deixar ben marcada l' evolució del esperit modern y 'l triomf de la societat nova, que deriva la seva autoritat de la independència absoluta de las opinions y de las constatacions irrefutables de la ciencia. Veus aquí la bandera que aixequém nosaltres enfront del Vaticà, assiento de la revelació divina y de la infalibilitat papal. No obstant, devém conservar la serenitat que convé a nostre amor a la veritat y la justicia.

La veu de la ciencia no pot expressar idees de fanáticos. Per grans que hajin sigut els crims de la teocracia no podem desconèixer els beneficis que la cultura cristiana ha escampat pel mon. Representa una fassa de la civilització, una fita més en la evolució progressiva de la humanitat. Seria contrari a nostres principis oprimir a nostres antichs opressors, si 's limitan a permanecer fidels a la seva antiga opinió sense pretendre imposarla als altres. Volém tant sols pendre al clericalisme intransigent y reaccionari la direcció de las conciencias y de l' educació popular y la solidaritat social.

No devém arrogarnos l' autoritat del profeta que baixá del Sinaí per exterminar als seus enemics y promulgar un nou Decaloch. La ciencia que proclamém obeheix a un criteri de tolerancia fundat en la llibertat del pensament y en el coneixement exacte de las lleys naturals. No hi ha que confondre aqueix método ab el de la falsa ciencia teológica que dedueix a priori sas conclusions de dogmas revelats per 'l inspiració divina, allunyada de la veritat y font perenne d' errors y heretjias. La ciencia que nosaltres venerem s' apoya exclusivament en las lleys naturals comprobadas per las observacions y experimentos dels sabis, físichs y mecánichs, historiadors y economistas, químichs, metjes y naturalistas, lo mateix que socióllocs y fisióllocs.

Da aquesta manera establirém en el mon el roynat de la Rahó, emancipada d' antichs prejudicis y dels sistemes dogmáticos, y servirém a un ideal superior y a una moral més elevada y certa que la dels temps passats; ha sada en el coneixement de la naturalesa humana y que proclama y demostra la solidaritat intelectual y moral dels homes y las nacions.

Aquest Congrés que ha proclamat per damunt de tot l' excelstitut de la Ciencia y de la Rahó, la lley de la tolerancia en la conducta, ha sigut excomunicat pel Vaticà. Se comprén. «Quí pert lo seu pert el seny.»

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olm, número 8 Tinta G. Lorilleux y C.ª